

17 Νοεμβρίου 1973 και τα γεγονότα του Πολυτεχνείου

Άρθρο-μαρτυρία του Αντώνη Κακαρά

...Από το μεσημέρι της Παρασκευής θεάθηκαν στην Πλατεία Συντάγματος άντρες με πολιτικά, που κουβαλούσαν δύσκολα καλυπτόμενα μακρύκανα όπλα, τυλιγμένα με εφημερίδες και νάϊλον. Πήγαιναν να πάρουν θέσεις σε ταράτσες, απ' όπου σε λίγο θα πυροβολούσαν διαδηλωτές ή ανύποπτους διερχόμενους, παρ' ότι... ναι υπήρχαν ακόμα ανύποπτοι.

Αργότερα και μόλις άρχισε να σκοτεινιάζει, στο σιντριβάνι της πλατείας Βικτωρίας μερικοί έριχναν νερό στα μάτια τους προσπαθώντας, χωρίς αποτέλεσμα, να τα ανακουφίσουν από τα πρώτα δακρυγόνα που είχαν αρχίσει να πέφτουν. Στο ύψος της πλατείας την ίδια ώρα, μεγάλη ομάδα διαδηλωτών, διασχίζοντας την Αριστοτέλους, ξήλωνε από τα πεζοδρόμια τα σήματα της τροχαίας και ένα στέγαστρο από τη στάση των λεωφορείων.

Στην Πατησίων, λίγο πιο κάτω από τον ΟΤΕ, είχε ακινητοποιηθεί διαγώνια ένα τρόλεϊ φορτωμένο με συνθήματα κλείνοντας έτσι το δρόμο, ενώ δίπλα στεκόταν μια μεγάλη ομάδα αστυφυλάκων.

Έξω από το Πολυτεχνείο, στο οδόστρωμα, είναι αναμμένες φωτιές που τροφοδοτούνται με εφημερίδες, για τα δακρυγόνα που έχουν πνίξει την περιοχή. Ένα ειδικό όχημα της αστυνομίας περνάει με μεγάλη ταχύτητα σκορπίζοντας και άλλα, ενώ τα μεγάφωνα μέσα στο χώρο του πανηγυριού, που θα ξετυλιγόταν σε δράμα, διακόπτουν κατά διαστήματα τα συνθήματα και δίνουν οδηγίες προστασίας απ' τα αέρια.

Οι πύλες και απ' τις τρεις πλευρές είναι αμπαρωμένες και δεν επιτρέπεται από τους έγκλειστους η είσοδος πλέον σε κανέναν. Μέσα από τα κάγκελα και σκαρφαλωμένοι σ' αυτά στέκουν οι νέοι, κουνώντας σημαίες και κραυγάζοντας ό,τι μέχρι τότε τους απαγόρευαν. Η κεντρική πύλη είναι υποστυλωμένη με δοκάρια. Μια ομάδα μετακινεί τραμπαλίζοντας ένα αυτοκίνητο «Μερσεντές» και το στήνει πίσω της. Σε λίγο, με τον ίδιο τρόπο, θα μεταφερθεί και ένα μικρότερο δίπλα στο προηγούμενο.

Μέσα στο χώρο του Πολυτεχνείου, παρά το σκοτάδι που κυριαρχεί έξω από τα κτήρια, ο τόπος σφύζει από ζωή. Μια ηλικιωμένη γυναίκα, γυρίζει ρωτώντας αν είδε κανείς μια πιτσιρίκα, για να της δώσει τη ζακέτα της μην τυχόν και κρυώσει.... “Είναι μόνο δώδεκα, καταλάβατε, θα μου κρυώσει η εγγονούλα”....!

Κατά διαστήματα φτάνουν νεαροί με μηχανάκια που φέρνουν μηνύματα από τις συγκρούσεις που έχουν αρχίσει στην Αθήνα, από πολιορκίες κτηρίων και τέτοια, σκληρά, αιματηρά. Ακούγονται πυροβολισμοί και κυκλοφορούν οι πρώτες φήμες για νεκρούς, ενώ μεταφέρονται τραυματίες στο πρόχειρο ιατρείο, σε κάποιο από τα κτήρια του Πολυτεχνείου. Ο σταθμός ζητάει ιατρικό υλικό. Μια ομάδα μεταφέρει φορείο και εύκολα διακρίνεται ότι ο μεταφερόμενος είναι νεκρός.

Ακούγεται ότι στην ταράτσα του απέναντι ξενοδοχείου υπάρχουν ελεύθεροι σκοπευτές, δεν διαπιστώθηκε τελικά αν μέσα στο Πολυτεχνείο πυροβολήθηκε κανείς.

Τα τανκς που πλησιάζουν, πρώτα ακούγονται και μετά φαίνονται με τους αναμμένους προβολείς, ενώ συγχρόνως σβήνουν τα φώτα σε όλη την περιοχή καθώς διακόπηκε το ρεύμα.

Σαν με σύνθημα ξαφνικά όλα σάπασαν, η παγωμάρα διακόπτεται μόνο από ψιθυρίσματα. Ο σταθμός όμως εξακολουθεί να λειτουργεί και μια ομάδα νέων, φωνάζοντας συνθήματα, διασχίζει το πλήθος που συγκεντρώθηκε στον κεντρικό μπροστινό περίβολο.

Ήταν εμφανής η προσπάθεια να δοθεί κουράγιο στους έγκλειστους, που πάγωσαν με την εμφάνιση των αρμάτων.

Καταφτάνουν τρία και στέκονται κατά μήκος της Πατησίων, με το πρώτο στο ύψος ακριβώς της κεντρικής πύλης. Περιφέρουν τους προβολείς στις προσόψεις των γύρω κτηρίων, απ' όπου ακούγονται να χτυπάνε τα πορτοπαράθυρα που κλείνουν οι ένοικοι. Μια ριπή πέφτει στο μπάλκονι όπου διακρίνεται ανοικτή κάποια πόρτα. Πίσω από τα τανκς βρίσκεται μια στοιχισμένη σειρά αντρών με πολιτικά, που ακουμπάνε σε μεγάλα φρεσκοκομμένα στειλιάρια, ενώ μερικοί απ' αυτούς τα κραδαίνουν απειλητικά. Πολλοί στρατιώτες παίρνουν θέση κυκλώνοντας από αριστερά το Πολυτεχνείο και μια μεγάλη ομάδα βρίσκεται κοντά στο πρώτο άρμα. Όλοι κρατούν όπλα.

Μετά το πρώτο πάγωμα οι συγκεντρωμένοι πίσω από τα κάγκελα, απευθυνόμενοι στους στρατιώτες, αρχίζουν να φωνάζουν το σύνθημα «είμαστε αδέλφια σας», ενώ άλλοι αποδοκιμάζουν κάποιον που εκσφενδόνισε ένα μπουκάλι προς την Πατησίων, και έναν άλλον που έριξε μερικά νεράντζια. Αυτές ήταν και οι μόνες πράξεις αντίδρασης στην όλη επιχείρηση. Έχουν αρχίσει διαπραγματεύσεις για την έξοδο των περικυκλωμένων και κάποιος έχει ανέβει όρθιος στον μεσαίο πέτρινο στύλο της πύλης, κουνώντας συνεχώς τα χέρια του σαν να θέλει να καθησυχάσει το πλήθος, που είναι πλέον σιωπηλό από κάτω. Τα λίγα λεπτά που δόθηκαν από τον αξιωματικό που διαπραγματευόταν με κάποιους της συντονιστικής επιτροπής για την έξοδο, κοντεύουν ήδη να τελειώσουν. Ο ανεβασμένος στο στύλο εξακολουθεί να κινεί τα χέρια του καθησυχαστικά, χωρίς να σταματά. Δεν παίρνει είδηση το άρμα, που στρέφοντας προς τα πίσω το πυροβόλο του, έχει ξεκινήσει εναντίον της πύλης. Ακούει όμως το μούγκρισμα της μηχανής μόλις αυτή ανεβαίνει το διάζωμα που χωρίζει την Πατησίων, γυρίζει έντρομος και γκρεμίζεται δίπλα στις ερπύστριες τη στιγμή που η πύλη και η υποστύλωση διαλύονται. Η «Μερσεντές» και το μικρότερο αυτοκίνητο λιώνουν κάτω από το άρμα που προχωρώντας συνεχώς πατάει πύλη, δοκάρια και αυτοκίνητα και σταματάει πιο πέρα, έχοντας εκπληρώσει την αποστολή του.

Ο κόσμος που ήταν στα κάγκελα, πάνω στα δοκάρια και στα αυτοκίνητα μέσα από τη πύλη, έχει σκορπίσει φωνάζοντας έντρομος. Οι στρατιώτες μπαίνουν τρέχοντας σε δύο γραμμές δεξιά και αριστερά από το άρμα και δημιουργούν ένα διάδρομο μέσα απ' τον οποίο αρχίζει η έξοδος. Οι φαντάροι καθοδηγούν τους εξερχόμενους, μερικοί μάλιστα παίρνουν απ' το χέρι γυναίκες και τους συνιστούν να προσέχουν που πατάνε, για να μη χτυπήσουν από τις σκόρπιες λαμαρίνες και πέτρες. Κάποιος φωνάζει να μην καπνίσει κανείς φαντάρος, γιατί κάτω υπάρχει βενζίνη από τα διαλυμένα αυτοκίνητα. Ο συνεχής οξύς ήχος που ακούγεται, όταν προβάλλεται η ταινία της εισβολής στο Πολυτεχνείο, είναι απ' την κολλημένη κόρνα της «Μερσεντές», που ισοπεδώθηκε και χτυπούσε συνεχώς όλη την ώρα της εξόδου, εκφράζοντας τη δική της διαμαρτυρία.

Όσοι περνούν πίσω από το άρμα, δέχονται τα καυσαέρια και τις φλόγες από την τεράστια εξάτμιση της μηχανής που δουλεύει συνεχώς. Μια κοπέλα έχει αγκαλιάσει έναν αξιωματικό και σε κατάσταση υστερίας του φωνάζει να τη σώσει. Αυτός προσπαθεί να την καθησυχάσει, λέγοντάς της πως γι' αυτό ήρθε ο στρατός στο Πολυτεχνείο. Παράλληλα, στον τοίχο έξω απ' την πύλη στην Πατησίων, έχουν στηθεί οι ροπαλοφόροι και χτυπάνε με τα ξύλα όποιον προλάβουν. Κάποιος στρατιώτης ορμάει σε έναν απ' αυτούς και τον γκρεμίζει χτυπώντας τον με τον υποκόπανο του όπλου του στην κοιλιά, βρίζοντάς τον συγχρόνως: «Γιατί χτυπάς, ρε μαλάκα»...!!

Ολόκληρο το τετράγωνο του Πολυτεχνείου είναι κυκλωμένο και τρέχοντας όλοι προσπαθούν να βρουν άνοιγμα να περάσουν.

Αριστερά στη Στουρνάρα βρίσκεται παραταγμένο ένα τμήμα λοκατζήδων με επικεφαλής αξιωματικό που διακρίνεται πολύ καλά. Τέσσερα χρόνια μετά, τον Αύγουστο του 1978, στο πολεμικό ΝΑΥΚΡΑΤΟΥΣΑ, ο ίδιος αξιωματικός θα εκμυστηρεύεται στο συντάκτη του παρόντος με κάθε ειλικρίνεια τα συναισθήματα από την παρουσία του εκείνο το βράδυ στο Πολυτεχνείο.

Στη Μπουμπουλίνας, ξεπροβάλλει πίσω από ένα αυτοκίνητο κάποιος με πιστόλι στο χέρι και το προτείνει φωνάζοντας «πίσω τσογλάνι και σ' έφαγα». Στην άλλη γωνία, μια ομάδα από νέους είναι γύρω από έναν στρατιώτη και μια κοπέλα του λέει πως έχει και αυτή αδελφό στα ΛΟΚ και τον εκλιπαρεί να τους βοηθήσει. Ο στρατιώτης ξεκινάει τρέχοντας προς την πλατεία Εξαρχείων, καταπάνω σε μια πυκνή σειρά από αστυνομικούς που κλείνουν το δρόμο. Συγχρόνως πυροβολεί στον αέρα ενώ πίσω του τρέχει η ομάδα των φυγάδων, που πέφτει πάνω στο φράγμα των αστυνομικών. Οι τελευταίοι τους περιμένουν με τα ρόπαλα και τους χτυπούν. Κάποιοι έπεσαν κάτω... κάποιοι πέρασαν και γλίτωσαν. Ο στρατιώτης έκανε μεταβολή και γύρισε πίσω.

Από τα μπαλκόνια πετούν προς τους αστυνομικούς γλάστρες και στις πολυκατοικίες ανοίγουν οι πόρτες δίνοντας άσυλο. Στην κορυφή ενός δρόμου ένας γέρος στέκεται με τα χέρια στη μέση και φωνάζει στους αστυνομικούς ν' αφήσουν τα παιδιά να φύγουν.

Στην Αλεξάνδρας μια άλλη ομάδα από άρματα κατεβαίνει με μεγάλη ταχύτητα, ενώ ένα αυτοκίνητο προβάλλει έτοιμο να βγει στη λεωφόρο και με πανικόβλητο τον οδηγό στρίβει επιτόπου και τρυπώνει στο δρόμο από τον οποίο ήρθε, γλιτώνοντας την τελευταία στιγμή τη σύγκρουση. Ένα άλλο σταματάει και παίρνει τρεις που παρακαλούν τον οδηγό να τους μεταφέρει όπου πάει ο ίδιος. Το ότι αυτός άκουγε από το ράδιο δυνατά έναν σταθμό που εξέπεμπε για το Πολυτεχνείο, το ότι δεν έδειχνε να φοβάται καθόλου και το ότι ήταν έξω με αυτοκίνητο εκείνη την ώρα, έβαλε σε υποψία τους επιβάτες, που κατέβηκαν λίγο πιο κάτω, στη Φωκίωνος Νέγρη.

Στους δρόμους δεν υπάρχει ψυχή, είναι ακόμα νύχτα, αλλά κοντεύει να ξημερώσει, και στην πλατεία Κυψέλης, στη στάση των τρόλεϊ, ένας εισπράκτορας με στολή περιμένει να πάει, καθώς φαίνεται, στη δουλειά του. Κάτω από μια συστάδα δέντρων πιο κει μόλις και διακρίνεται μια μεγάλη ομάδα από αστυνομικούς, που στέκουν όρθιοι και αμίλητοι.

Αργά το πρωί του Σαββάτου ακούγονται οι πυροβολισμοί από τανκς που κατεβαίνουν την Αχαρνών, ενώ στην Πατησίων σταματάει ένα καμιόνι με αστυνομικούς που ορμάνε και ξυλοκοπούν όσους κάθονταν αμέριμοι στο ζαχαροπλαστέιο Φούτζι. Στο τέρμα της Αχαρνών, έξω από μια πολυκατοικία, σταματάει ένα απ' τ' άρματα και ένα καμιόνι με άντρες της ΕΣΑ. Προπηλακίζουν ένα παιδί και το πεζοδρόμιο γεμίζει γάλατα και γιαούρτι που ο μικρός μετέφερε από το απέναντι καφενείο

Η τηλεόραση δείχνει εικόνες από το ρημαγμένο Πολυτεχνείο. Οι βανδαλισμοί και τα προβοκατόρικά συνθήματα, που είχαν γραφτεί εκ των υστέρων, αποδίδονται στους φοιτητές.

Την άλλη μέρα, Κυριακή μεσημέρι, ο αξιωματικός της Αστυνομίας που είχε βάρδια στο κέντρο Άμεσης Δράσης της Τροχαίας μαθαίνει τις λεπτομέρειες μιας εκτέλεσης ενός νέου έξω από το Πολυτεχνείο, γωνία Στουρνάρα και Πατησίων. Τις μετέδιδε με το ραδιοτηλέφωνο ο οδηγός ενός περιπολικού, όπως ακριβώς τις έβλεπε μπροστά στα μάτια του. Αυτός ο αξιωματικός τις διηγούταν δεκάξι χρόνια μετά με σιγανή φωνή και ανατριχιάζοντας. Ο νέος έδειχνε να μην ξέρει πως είχε απαγορευτεί η κυκλοφορία, όταν ο συνοδηγός του περιπολικού

του φώναξε έντονα να εξαφανιστεί. Μόλις έστριβε για να φύγει, ένας αξιωματικός του Στρατού που κατέβηκε με στολή εκστρατείας από ένα τζιπ, τον πυροβόλησε. Ο χτυπημένος γονάτισε και γύρισε να κοιτάξει αυτόν που τον χτύπησε. Ο τελευταίος πλησίασε και τον ξαναπυροβόλησε, από κοντά αυτή τη φορά. Ο νέος ξάπλωσε στην άσφαλο και ο εκτελεστής του τον πυροβόλησε τρίτη φορά, έχοντας φτάσει ακριβώς από πάνω του. Και οι δύο είναι γνωστοί πια.

Αυτό ήταν το Πολυτεχνείο. Ο εισπράκτορας του τρόλεϊ στη στάση, ο φαντάρος με το υποκόπανο, ο άλλος που ξόδευε τα πυρά στον αέρα να δώσει θάρρος στους φυγάδες, ο οδηγός του περιπολικού, ο αξιωματικός των ΛΟΚ με τις τύψεις, κάποιος άλλος με την ίδια στολή μα αλλιώς... Και εκείνη η γυναίκα που έφαχνε την εγγόνα της μέσα στο χαμό και το πανηγύρι, να της δώσει τη ζακέτα να μην κρυώσει το παιδί.....

Σαν "οπτικό ντοκουμέντο", παραθέτουμε το ερασιτεχνικό φιλμ των 11 δευτερολέπτων το οποίο έχει προβληθεί κατ' επανάληψη και από την κρατική τηλεόραση – ΕΡΤ, (το βρίσκετε [πέζοντας/Click εδώ](#)), που δείχνει το γκρέμισμα της ασφαλισμένης καγκελόπορτας της εισόδου του προαυλίου του Πολυτεχνείου, από το στρατιωτικό ταγκ.